

Sabin Drăgulin, Mihai Milca, *Naționalismul și extremismul politic de dreapta. Avataruri, mutații, răătăciri*, Editura Pro Universitaria, București, 222 pagini

Lucrarea semnată de Sabin Drăgulin și Mihai Milca reprezintă o contribuție remarcabilă la literatura de specialitate dedicată studiului naționalismului și extremismului politic. Având un caracter interdisciplinar, cartea analizează fenomenele menționate din perspectivă istorică, politică și sociologică, oferind o imagine amplă asupra evoluțiilor și mutațiilor ideologice.

Structura lucrării. Lucrarea este organizată pe patru secțiuni majore, fiecare tratând o dimensiune distinctă a subiectului, ceea ce îi conferă o coerență bine definită și o claritate academică. Structura acesteia permite cititorului să navigheze cu ușurință prin complexitatea temei și să înțeleagă subtilitățile fenomenului naționalist și extremist:

Naționalismul bine temperat. Prima secțiune se concentrează pe naționalismul în forma sa moderată, constructivă și orientată spre dezvoltare socială. Capitolul „Naționalismul adevărat nu exclude democrația bine înțeleasă și nu implică dictatura” analizează modul în care naționalismul, în accepțiunea sa echilibrată, poate coexista cu valorile democratice și poate contribui la consolidarea unei identități naționale pozitive. Viziunea lui Petre Andrei este centrală în această parte, autorii evidențiind cum acest filosof a argumentat că naționalismul nu trebuie să fie exclusivist sau autoritar. Momentul istoric al Marii Uniri din 1918 este privit din perspectiva oportunităților și provocărilor epocii, fiind o frescă istorică ce arată cum idealurile naționale au fost integrate în proiectele democratice ale perioadei interbelice. Este un capitol care invită la reflecție asupra modului în care România ar putea valorifica lecțiile trecutului în prezent.

Radicalizarea extremei drepte și aventura fascistă. Această secțiune explorează rădăcinile extremismului de dreapta în România și influențele sale externe. Analiza începe cu o incursiune în ideologiile naționaliste autohtone, evidențiind rolul jucat de personalități precum A.C. Cuza, considerat unul dintre inițiatorii antisemitismului politic românesc. Autorii discută despre colaborarea intelectuală dintre Cuza și lideri precum Octavian Goga sau Corneliu Zelea Codreanu, punctând evoluția mișcărilor paramilitare. Capitolul despre influența fascismului italian și a ideilor promovate de Mussolini este esențial pentru a înțelege cum aceste curente au fost adaptate contextului românesc. Autorii subliniază diferențele semnificative între fascismul românesc și cel din Europa Centrală și de Vest, arătând că, așa cum recunosc ideologi precum Petre Andrei, rădăcinile extremismului românesc se află în particularități istorice și sociale distincte, fiind mai degrabă o reacție la crizele economice și politice ale epocii.

Propensiunea totalitară spre violență și genocid. Această parte este dedicată dimensiunii tragice a extremismului, cu accent pe rolul său în alimentarea violenței sistematice și a genocidului. Capitolul "Evreii, Aliații și Holocaustul" este o analiză complexă a modului în care ideologiile totalitare au transformat antisemitismul dintr-un discurs marginal într-o politică de stat. Subcapitolul "Precedentul funest al segregării religioase și etno-rasiale" oferă o perspectivă istorică asupra evoluției xenofobiei, evidențiind trecerea de la prejudecățile religioase la formele moderne de rasism politic. Autorii fac o paralelă între situația din România și tendințele din Europa, subliniind nuanțele locale care au influențat evenimentele tragice din perioada celui de-al Doilea Război Mondial.

Elite versus mase în sociologia politică contemporană. Ultima secțiune abordează o temă de actualitate – relația dintre elitele politice și mase în contextul sociologiei politice contemporane. Autorii analizează mecanismele prin care populismul extremist capitalizează nemulțumirile populației, exacerbând polarizarea socială. Capitolul „Argumente pentru o sociologie a elitelor politice” explorează modul în care liderii politici manipulează fricile și anxietățile colective, folosindu-le ca bază pentru politici exclusiviste și autoritare. Această parte oferă o privire lucidă asupra dinamicilor politice actuale din România și Europa, fiind o oglindă a realităților sociale contemporane.

Prin această structură bine gândită și detaliată, lucrarea lui Sabin Drăgulin și Mihai Milca reușește să prezinte o perspectivă cuprinzătoare asupra naționalismului și extremismului politic de dreapta, integrând dimensiuni istorice, sociologice și politice într-un ansamblu coerent și profund. Este o lucrare

care nu doar informează, ci și provoacă la reflecție asupra trecutului și prezentului, punând în lumină lecții esențiale pentru viitorul democrației românești.

Analiză critică. Autorii reușesc să echilibreze abordarea descriptivă cu cea analitică, oferind un studiu profund fundamentat. Prin utilizarea unui limbaj academic riguros, dar accesibil, cartea se adresează atât specialiștilor, cât și unui public mai larg interesat de subiect. Un punct forte al lucrării este integrarea unei perspective comparative, care permite cititorului să înțeleagă particularitățile fenomenelor naționalist-extremiste din România în context european. Analiza este susținută de exemple concrete și de o documentare exhaustivă. Capitolul despre influența antisemitismului în Europa Centrală și de Est oferă detalii esențiale pentru înțelegerea mecanismelor de propagare a urii etnice.

În contextul fascismului italian, al nazismului hitlerist, al horthysmului maghiar și al altor forme de ultranaționalism, autorii recunosc, alături de filosofi precum Petre Andrei, că extremismul românesc are o factură distinctă. Acesta a apărut din considerente diferite, legate de specificitățile sociale și istorice ale României, și nu a urmat neapărat aceleași traiectorii ca în Europa Centrală și de Vest. Această particularitate subliniază necesitatea de a analiza naționalismul românesc în propriul său context istoric și cultural.

Totuși, un punct ce ar putea fi aprofundat în edițiile viitoare este analiza impactului rețelelor digitale și a rețelelor de comunicare socială în propagarea ideologiilor extremiste.

Concluzie. *Naționalismul și extremismul politic de dreapta. Avataruri, mutații, rătăcirii* este o lucrare esențială pentru înțelegerea complexității naționalismului și a formelor sale extreme. Prin analiza detaliată și propunerile constructive, cartea contribuie semnificativ la consolidarea domeniului științelor politice și oferă un ghid valoros pentru abordarea provocărilor contemporane.

Dacian VASINCU